

VERBETERD EXEMPLAAR

**ONTWERPBESLUIT FLORA- FAUNAWET VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND**

Datum besluit :10 juni 2014

Onderwerp : Flora- en faunawet - zaaknummer 2014-006997
Activiteit/betreft : Schade bestrijding en standregulatie van ganzen

Verlenen/afwijzen : Goedkeuren Faunabeheerplan en ontheffing verlenen

Aanvrager : Faunabeheereenheid Gelderland,
Zaaknummer : 2014-006997

Ontheffing Flora- en fauna wet (hierna Ffw) artikel 68 aan Faunabeheereenheid Gelderland voor schadebestrijding en beheer van inheemse ganzen: de grauwe gans (*Anser anser*), de brandgans (*Branta leucopsis*) en de kolgans (*Anser albifrons*).

Samenvatting

De inhoud en achtergrond van deze beschikking zijn kort samengevat als volgt. In Nederland zijn de grauwe gans, kolgans en de brandgans beschermde inheemse diersoorten. De Flora- en fauna wet (hierna: Ffw) verbiedt daarom dat dieren van deze soort worden verontrust, gevangen, bemachtigd, onder zich worden gehouden, dan wel gedood, dan wel met het oog daarop worden opgespoord. Ook het verstoren van nesten en het rapen en/of behandelen van eieren is niet toegestaan. Ter voorkoming van schade aan diverse belangen, waaronder met name de schade aan landbouwgewassen kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van de verboden, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. In casu is een dergelijke ontheffing aangevraagd. Aan de aanvraag ligt een faunabeheerplan ten grondslag dat voldoet aan de wettelijk gestelde eisen en waarin voldoende onderbouwing wordt gegeven om deze goed te keuren en verlening van de ontheffing te rechtvaardigen.

1. AANVRAAG

1.1 Algemeen

Bij bericht van 28 april 2014 met kenmerk GLD/2014-04-24/GV heeft de Faunabeheereenheid (hierna FBE) Gelderland ons ter goedkeuring het Faunabeheerplan (hierna Fbp) ganzen 2014-2019 aangeboden en gevraagd om verlening van ontheffing van meerdere verboden in de Ffw op grond van artikel 68, eerste lid, met het oog op het beheer van populaties van, en het bestrijden van diverse schade, die niet anderszins voorkomen kan worden, veroorzaakt door grauwe gans, kolgans en brandgans. Op 16 mei ontvingen wij een nazending met een gecorrigeerd exemplaar waarin enkele tekstuele tekortkomingen zijn hersteld.

Wij hebben de aanvraag behandeld als aanvraag in de zin van artikel 1:2 van de Algemene wet bestuursrecht en ingeschreven onder ons zaaknummer 2014-006997.

1.2 Reikwijdte

De aanvraag is ingediend voor een ontheffing met een looptijd van 5 jaar voor het gehele werkgebied van de FBE Gelderland.

1.3 Aangevraagde besluiten

In de aanvraag wordt ontheffing van het verbod gevraagd om grauwe gans, brandgans en kolgans te doden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen ter voorkoming van schade aan landbouwgewassen, flora en fauna en in het belang van de volksgezondheid.

Dit wordt verwoord met de in **artikel 68** genoemde **belangen** te weten:

- a in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- c ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
- d ter voorkoming van schade aan flora en fauna.

In de aanvraag wordt toestemming gevraagd voor het gebruik van de volgende middelen:

- het vangen en doden van dieren; art. 10 lid 1 voor de in art. 5 genoemde middelen.

Daarnaast wordt ontheffing gevraagd van de volgende verboden:

- afwijking bepalingen afmetingen jachtveld
  - het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang en het vervoer/voorhanden hebben in het veld een half uur eerder c.q. langer.
  - voor winterganzen beperkt in aantal geweren en alleen vanaf een half uur voor zonsopkomst tot 12 uur.
  - vangen (met een vangconstructie) en doden (met cervicale dislocatie of CO₂zodra toegestaan).
  - lokvogels; nagebootste niet levende en niet mechanisch aangedreven.
- (per diersoort en toepassing kan dit verschillend zijn). Art. 5 Besluit beheer en schadebestrijding dieren (hierna Bbsd).

2. PROCEDURE

Op 22 april 2014 hebben Gedeputeerde Staten de “Beleidsregels faunabeheer en schadebestrijding Gelderland ” (PB2014/59) vastgesteld. Deze beleidsregels strekken ertoe dat de procedure 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna Awb) wordt toegepast op de voorbereiding van goedkeuring van een faunabeheerplan. Het goedkeuringsbesluit kan gelijktijdig met het ontheffingsbesluit worden genomen.

Aan de aanvraag ligt een Faunabeheerplan Ganzen 2014-2019 ten grondslag. Met het onderhavige besluit wordt zowel dit Fbp beoordeeld met het oog op de vereiste goedkeuring op grond van art. 30 Ffw alsook een besluit genomen op de aanvraag op grond van artikel 68 Ffw.

Ons besluit op de aanvraag is dan ook voorbereid conform de uniforme openbare voorbereidingsprocedure in de zin van afdeling 3.4 van de Awb. De bekendmaking van het besluit heeft conform artikel 68, lid 7, van de Ffw plaatsgevonden.

3. TOETSINGSKADER

3.1. Absolute voorwaarden

Voor ontheffing verlening moet aan de volgende absolute voorwaarden zijn voldaan.

- 1 Er is sprake van een beschermde inheemse diersoort;
- 2 Er wordt geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van desbetreffende diersoort gedaan;
- 3 Het Faunafonds heeft gelegenheid gehad om op de aanvraag te reageren;
- 4 De ontheffing heeft betrekking op middelen die zijn aangewezen als middelen die geen onnodig lijden van dieren veroorzaken
- 5 De ontheffing wordt verleend voor maximaal vijf jaar;
- 6 Er is sprake van schade aan één of meer van de belangen die zijn genoemd in artikel 68 van de Ffw en/of artikel 4 van het Bbsd;
- 7 Er is (of kan) geen vrijstelling (worden) verleend;
- 8 Er zijn geen andere bevredigende oplossingen.

3.2. Relatieve voorwaarden

Voor ontheffing verlening gelden daarnaast de volgende relatieve voorwaarden:

- 1 De aangevraagde ontheffing wordt verleend aan een FBE;
- 2 Aan de aangevraagde ontheffing ligt een goedgekeurd Fbp ten grondslag.

Van deze voorwaarden kan in specifieke gevallen worden afgeweken.

3.3. Beleid

In de Kadernota Faunabeleid vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Gelderland per 21 augustus 2012 is voor de ganzen bepaald, dat Gelderland zich voor het ganzenbeleid aansluit bij het Ganzenakkoord. Hoewel het akkoord, dat per 1 januari 2014 zou ingaan is ontbonden blijft de insteek zo dicht mogelijk bij dit akkoord te blijven.

Doelen en uitgangspunten

Het akkoord beoogt ganzenpopulaties in Nederland duurzaam in stand te houden op een niveau, waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de van nature voorkomende populaties en de risico's die daarmee samenhangen. Concreet betekent dit:

- in 5 jaar terugdringen van schade tot het niveau van 2005;
- het planmatig reduceren van de populatie standganzen tot een acceptabel niveau; en
- het planmatig wegnemen van populaties exoten en gedomesticeerde ganzen.

(Winter)rust is essentieel voor de duurzame instandhouding van de trekganzenpopulatie. Daarbuiten is het bieden van rust en ruimte in het vroege voorjaar, de cruciale fase voorafgaand aan de terugtocht naar de broedgebieden, noodzakelijk. Door het bieden van deze rust voldoen provincies aan de Europeesrechtelijke verplichtingen voor bescherming van deze ganzensoorten.

Schade- en standregulatie in de zomerperiode

Eén van de uitgangspunten van dit akkoord is het terugbrengen van de feitelijke (uitgekeerde) schade, veroorzaakt door overzomerende standganzen, tot het schadeniveau van respectievelijk 2005 (grauwe gans) en 2011 (brandgans). Deze schadeomvang wordt vertaald naar een streefwaarde voor populatie-omvang, waarmee de uitvoering aan- en bijgestuurd wordt.

In de nota "Randvoorwaarden van de provincie Gelderland bij het op te stellen beheerplan zomerganzen van de FBE" (vastgesteld GS 22 oktober 2013) hebben GS de volgende Voorwaarden voor het ganzenbeheerplan vastgesteld:

- Een kwantificering van aantallen en verspreiding als onder drempel voor schadebestrijding en beheer waarbij de duurzame instandhouding van ganzenpopulaties en de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 gebieden* gegarandeerd wordt.
- Beheer en schadebestrijding gericht op terugbrengen op de overeengekomen schadeniveau's binnen de planperiode (ten behoeve van de uitvoering te vertalen in aantallen).
- Maatregelen afstemmen op actuele kennis van aantallen en verspreiding van ganzen en het optreden van schade. Ook geen ganzen in gebieden waar nog geen schade optreedt.
- Maatregelen wettig, passend, effectief en ethisch verantwoord en in volgorde van geen maatregelen, inrichtingsmaatregelen, schadebestrijding en standregulatie.
- Schadebestrijding op percelen met acute schade of schadehistorie.
- Standregulatie zolang alleen schadebestrijding onvoldoende effectief is.
- Afgestemd met alle betrokken partijen en jaarlijks evaluatie in het GAK.

* Opgemerkt wordt, dat schadebestrijding en beheer van ganzen binnen Natura 2000 gebieden in dit kader niet beoordeeld worden en onder voorwaarden vergunningplichtig zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet. De Faunabeheereenheid heeft hiervoor separaat een vergunningaanvraag ingediend.

3.4. Overige ontheffingen

Voor de in paragraaf 1.3 genoemde belangen kunnen Gedeputeerde Staten volgens art. 68 Ffw ontheffen van de artikelen 9 t/m 15, 15a, 15b, tweede lid in samenhang met het eerste lid, 16, 17, 18, 53, eerste lid onderdelen c en d, 72, vijfde lid, en 74.

Afhankelijk van de gewenste handelingen per belang is het noodzakelijk te toetsen of ontheffing van de volgende verboden nodig is.

- Het verbod om dieren te doden met geweer op gronden die niet voldoen aan de eisen met betreffende afmetingen gesteld in art. 49 Ffw (art. 74 lid 1 onder a);
- Gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang. (Bsd art 7 lid 9 onder a)
- Het verbod om dieren te vangen of te doden met andere middelen of methoden dan bij Algemene maatregel van bestuur (hierna AMvB) zijn aangewezen.

4. TOETSING

4.1. Absolute voorwaarden.

4.1.1. Beschermde inheemse soort

Bij of krachtens de bepalingen in Hoofdstuk II van de Ffw worden de beschermde inheemse diersoorten aangewezen. Enkel voor deze soorten is ontheffing verlening mogelijk.

De aanvraag ziet op diersoorten, die als zodanig zijn aangewezen, namelijk: De grauwe gans (*Anser anser*), de brandgans (*Branta leucopsis*) en de kolgans (*Anser albifrons*).

- Er is voldaan aan de voorwaarde dat sprake moet zijn van beschermde inheemse diersoorten.

4.1.2. Gunstige staat van instandhouding

De populaties van de overzomerende ganzen worden planmatig beheerd, waarbij per soort en per leefgebied in het faunabeheerplan doelstanden worden vastgesteld. Daarbij komen ganzen voornamelijk voor in de waterrijke delen van de provincie. Deze doelstanden worden hoger aangehouden, dan noodzakelijk om de gunstige staat van instandhouding te garanderen. Daarbij kunnen binnen de leefgebieden nog lokaal variaties worden aangehouden: zowel afschotvrije gebieden, gebieden met doelstanden en gebieden waar nieuwe vestiging voorkomen zal worden. Niettemin zal evenals voorheen als ontheffingsvoorschrift worden opgenomen, dat niet meer diersoorten geschoten mogen worden dan blijktens tellingen noodzakelijk zijn om de gevraagde doelstanden te verwezenlijken. Voorts mag er van worden uitgegaan, dat het doden van individuele dieren van een beschermde soort niet ten principale onverenigbaar is met de gunstige staat van instandhouding van de soort als zodanig.

- Er wordt voldaan aan de voorwaarde dat de gunstige staat van instandhouding geen gevaar loopt door het opnemen van een voorschrift, dat niet meer dieren gedood mogen worden, dan blijktens tellingen noodzakelijk is om de in het faunabeheerplan vastgelegde doelstanden te verwezenlijken.

4.1.3. Advies Faunafonds

Wij zijn conform de Ffw gehouden het Faunafonds te horen voor de goedkeuring van het Faunabeheerplan en het verlenen van ontheffing op basis van het plan.

Het Faunafonds is in de gelegenheid gesteld om over het FBP ganzen 2014-2019, waarin de onderbouwing van de aangevraagde ontheffing is opgenomen, een advies te geven.

Wij hebben het onderhavige ontwerpbesluit met het Fbp met ons verzoek om advies toegezonden aan het Faunafonds.
CONCEPT advies Faunafonds

“Op 28 april 2014 heeft het secretariaat van het Faunafonds het verzoek ontvangen om te adviseren met betrekking tot het nieuwe faunabeheerplan Ganzen van de provincie Gelderland voor de jaren 2014 tot en met 2019.
Dit concept faunabeheerplan ganzen is op 4 juli 2014 voor advies voorgelegd aan het bestuur van het Faunafonds.

Het bestuur wenst de provincie Gelderland en de FBE te complimenteren met de totstandkoming van dit nieuwe faunabeheerplan.
De uitvoering en vormgeving van dit nieuwe faunabeheerplan zijn overzichtelijk en duidelijk, hetgeen de leesbaarheid ten goede komt.
Het onderbrengen van tabellen, overzichten en de nadere uitwerking van het beleid in een bijlagedocument is een goede keuze geweest.
Daarnaast staat het bestuur positief tegenover het gegeven dat in dit faunabeheerplan populatiebeheer van ganzen mede mogelijk wordt gemaakt binnen Natura 2000 gebieden, al dan niet gepaard gaand met het indienen van een aanvraag voor vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998.

Het bestuur van het Faunafonds heeft enkele opmerkingen ten aanzien van de inhoud van dit nieuwe faunabeheerplan, waarop hieronder nader wordt ingegaan.

Opmerkingen bestuur van het Faunafonds

Blz. 42. H6.2.1.3 Het bestuur is onbekend met de term “droge snede” zoals in de tabel wordt vermeld. Het bestuur adviseert om hier de term “voorjaarssnede” te gebruiken.

Blz. 44. H7.1 Indien met de term “bestrijdingsmiddelen” wordt bedoeld “aan verjaging ondersteunend afschot” raad het bestuur u aan deze laatste term te gebruiken, aangezien de term bestrijdingsmiddelen door veel mensen kan worden geassocieerd met gewasbeschermingsmiddelen.

Blz. 52. H7.9.1 In de praktijk kan blijken dat met het voorgestelde jaarlijkse afschot van grauwe ganzen (stand) en brandganzen (stand), zoals weergegeven in de afschottabel, niet de beoogde afname van de populaties wordt bereikt. Het is daarom goed om te constateren dat het te berekenen afschot jaarlijks wordt bepaald aan de hand van de bij de zomertelling getelde aantallen en dat na 2 jaar een evaluatie zal plaatsvinden van de behaalde afschotresultaten in relatie tot de gewenste doelstanden.

Blz. 59 H13 Mocht het zo zijn dat voortschrijdend inzicht het wenselijk maakt dat gedurende de periode 1 november tot 1 maart buiten de rustgebieden en Natura 2000 gebieden toch schadebestrijding met ontheffing voor afschot mogelijk moet zijn, dan adviseert het secretariaat om dit afschot mogelijk te maken van een half uur vóór zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang en niet tot 12.00 uur. Afschot tot 12.00 uur komt niet overeen met eerder genomen besluiten van de G7 en dient verder ook geen enkel doel. Verwacht mag worden dat afschot juist na 12.00 uur een bijdrage kan leveren aan het centreren van de ganzenschade op die percelen die gelegen zijn binnen rust- c.q. Natura 2000 gebieden.

Bijlage 2a

De Flora- en faunawet is in werking getreden op 1 april 2002 (niet op 01-04-2001).

Doden van ganzen, anders dan met behulp van geweer

Populatiebeperkende maatregelen vormen een belangrijk instrumentarium, niet alleen met het oog op het doen afnemen van de populaties standganzen maar zeker ook met betrekking tot de door deze ganzen te veroorzaken gewasschade.

De provincie Gelderland stelt daarbij voorop dat de te nemen maatregelen legaal zijn.

Het spreekt voor zich niet eerder over te gaan tot het gebruik van CO₂-gas om ganzen te doden, dan nadat deze wijze van doden wettelijk is toegestaan.

Het bestuur van het Faunafonds is van mening dat toepassen van CO₂-gas de voorkeur geniet boven het toepassen van cervicale dislocatie. Dit vanwege het feit dat de methode met CO₂-gas in de praktijk gemakkelijker toepasbaar is en minder leed en stress bij de te doden ganzen teweeg zal brengen.

Het toepassen van cervicale dislocatie wordt door het bestuur ook gezien als een effectieve manier om binnen korte tijd plaatselijk de stand van ganzen te doen afnemen.

Deze wijze van doden is doeltreffend en gaat gepaard met een minimum aan lijden van de dieren. Het bestuur vindt het belangrijk het doden van ganzen door middel van cervicale dislocatie toe te passen met inachtneming van de volgende voorwaarden:

- Uitvoering alleen door gespecialiseerde bureaus, dan wel personen.
- Uitvoering alleen in de ruiperiode.
- Menskracht afgestemd op het aantal te doden ganzen.
- Geen inmenging van derden.
- Uitvoering op een locatie die ter plaatse een snelle toepassing van c.d. mogelijk maakt, dan wel
- Vervoer over korte afstand, waarna c.d. onmiddellijk kan plaats vinden (ook indien c.d. ter plaatse op weerstand van omwonenden/passanten stuit).
- Afdekken/verduisteren van de hokken waarin de gevangen levende ganzen zich bevinden.
- Een en ander om zo min mogelijk stress bij de te doden dieren te doen ontstaan.

Samenvattend komt het bestuur van het Faunafonds tot het oordeel dat het voorliggende concept Faunabeheerplan Ganzen een degelijk stuk is, waarbij het Faunafonds u ten aanzien van enkele punten verbetering in overweging geeft.

Ervan uitgaande dat aan bovenvermelde –voor zover mogelijk- uitvoering zal worden gegeven, adviseert het bestuur van het Faunafonds u dan ook om het voorliggende concept Faunabeheerplan Ganzen van de provincie Gelderland voor de jaren 2014 tot en met 2019 goed te keuren. “

- Alvorens het definitieve besluit te nemen zullen wij het definitieve advies van het Faunafonds daarbij betrekken.

4.1.4. Onnodig lijden

Met de aanvraag zijn geen middelen voorgelegd dan die waarvan de wetgever heeft bepaald dat zij geen onnodig dierenleed veroorzaken. Zo wordt er niet afgeweken van het voorgeschreven kogelgeweer/ hagelgeweer met het daarbij behorende kaliber. Voor het vangen en doden van dieren is aangevraagd als dodingsmiddel CO₂ en/of cervicale dislocatie. CO₂ wordt al langer toegepast op Schiphol en is wettelijk als middel t.b.v. de veiligheid van het luchtverkeer aangewezen. De ganzen worden daar ter plekke gevangen en ter plekke gedood door een daartoe gespecialiseerd bedrijf.

De Raad van de Dierenaangelegenheden (RvD richtsnoer-ganzendoden 2012) zegt hierover het volgende. Het vangen van ganzen in de ruiperiode is effectief omdat in een keer een groot aantal ganzen wordt gevangen en gedood. Het vangen van ganzen is dan relatief eenvoudig en weinig verstorend. Cervicale dislocatie uitgevoerd door deskundigen lijkt tot een snelle dood.

Zij geeft overigens de voorkeur aan CO₂.

In de voorschriften is dan ook vast te leggen dat vangen en doden alleen mag plaatsvinden:

- uitvoering door een daartoe gespecialiseerd bureau, dan wel personen;
- uitvoering alleen in de ruiperiode;
- met menskracht afgestemd op het aantal ganzen;
- geen inmenging van derden;
- uitvoering op een locatie die ter plaatse een snelle toepassing van c.d. mogelijk maakt, dan wel
- vervoer over korte afstand, waarna c.d. onmiddellijk kan plaats vinden (ook indien c.d. ter plaatse op weerstand van omwonenden/passanten stuit);
- afdekken/verduisteren van de hokken waarin de gevangen levende ganzen zich bevinden. Een en ander om zo min mogelijk stress bij de te doden dieren te doen ontstaan;
- middels cervicale dislocatie totdat de beter scorende methode met CO2 voorhanden is;
- op grond van een plan van aanpak, hetwelk vooraf goedkeuring van de provincie behoeft;
- er is voldaan aan de voorwaarde dat de aangevraagde ontheffing geen middelen bevat, die onnodig lijden veroorzaken.

4.1.5. Duur van de ontheffing

De ontheffing is aangevraagd voor een looptijd van 5 jaar.

- Er is voldaan aan de voorwaarde dat een ontheffing voor maximaal 5 jaar wordt verleend.

4.1.6. Wettelijk erkende belangen

In onderhavig geval worden ontheffingen gevraagd op basis van de volgende wettelijk erkende belangen:

Aanvraag ontheffing ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen:

- “ter voorkoming van belangrijke schade aan **gewassen**, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren” (art 68 lid 1 onder c Ffw):

Dit belang is opgenomen ter voorkoming van schade door beschermde inheemse diersoorten aan o.a. gewassen. Van belangrijke schade is sprake indien redelijkerwijs niet van de grondgebruiker kan worden verwacht dat deze het risico voor de geleden schade draagt.

In de beleidsregels van de provincie is bepaald dat dit ten minste € 250,- per geval dient te bedragen. Waarbij een geval bestaat uit een door één diersoort in één jaar aan één of meerdere gewassen van één bedrijf veroorzaakte schade.

In het FBP, dat ten grondslag ligt aan deze ontheffingsaanvraag wordt door middel van o.a. taxatiegegevens van het Faunafonds over de voorgaande planperiode (2008-2013) voldoende aannemelijk gemaakt, waar de gevraagde ontheffing zal worden ingezet indien belangrijke schade aan gewassen zich heeft voorgedaan dan wel dreigt.

Aanvraag ter voorkoming van schade aan flora en fauna:

- “ter voorkoming van schade aan **flora en fauna**”. (art 68 lid 1 onder d Ffw):

Onder schade aan flora en fauna wordt door de provincie verstaan elke invloed, die de enkele aanwezigheid en/of gedragingen van dieren heeft op de in het wild voorkomende flora en andere in het wild voorkomende dieren die naar het oordeel van deskundigen als negatief moet worden aangemerkt. Gansen kunnen schade veroorzaken aan de flora en fauna in daarvoor kwetsbare natuurgebieden. Op de Veluwe wordt in één geval reeds meerdere jaren ontheffing verleend aan de terreinbeheerder, omdat de vigerende ganzenontheffing daar niet ingezet kon worden omdat belangrijke schade aan gewassen zich daar niet voordeed. Voorts zijn in het Fbp door Natuurmonumenten een zestal (potentiële) probleemgebieden aangegeven.

In het FBP, dat ten grondslag ligt aan deze ontheffingsaanvraag wordt voldoende aannemelijk gemaakt dat schade aan flora en fauna in daarvoor kwetsbare natuurgebieden kan optreden, dan wel zich heeft voorgedaan. In een nieuw geval kan een plan van aanpak daarvoor worden opgesteld, hetwelk voordat tot uitvoering kan worden overgegaan goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeft. Dit zal in de voorschriften bij de ontheffing worden opgenomen.

Aanvraag ontheffing in het belang van de volksgezondheid (en wateren):

- "In het belang van de **volksgezondheid** en openbare veiligheid " (art 68. Lid 1 onder a Ffw):

Ganzen kunnen door hun aanwezigheid in wateren in gebruik, of mede in gebruik als zwemwater deze vervuilen met uitwerpselen en daarmee het risico op het oplopen van ziekten door gebruikers doen toenemen. In de hiervoor vastgestelde beleidsregels is aangegeven, dat dit onderbouwd moet worden middels overleggen van een advies van de gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), de Nederlandse voedsel en waren autoriteit of een andere gezaghebbende instantie op het gebied van de Volksgezondheid dan wel blijkens een landelijke volksgezondheidsrichtlijn.

Er is echter ook nog een tweede wettelijk belang "schade aan wateren" (art 68. Lid 1 onder c Ffw) waaronder de watervervuiling door ganzen ook is te scharen is en wel uit oogpunt van aantasting van de waterkwaliteit. Conform de hiervoor vastgestelde beleidsregel zal er dan risico moeten zijn op het ontstaan van, in een bedrijfsmatige context geleden schade, gebaseerd op relevante en objectiveerbare schadegegevens.

In het Faunabeheerplan dat ten grondslag ligt aan deze ontheffingsaanvraag wordt voldoende aannemelijk gemaakt, dat schade aan wateren c.q. het belang van de volksgezondheid door aanwezigheid van concentraties van watervogels in het geding kan komen. In een zodanig geval kan een plan van aanpak daarvoor worden opgesteld, hetwelk voordat tot uitvoering kan worden overgegaan goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeft. Dit zal in de voorschriften bij de ontheffing worden opgenomen.

4.1.7 Vrijstelling artikel 65

In artikel 65 van de Ffw is bepaald dat bij AMvB beschermde inheemse diersoorten worden aangewezen die niet in hun voortbestaan worden bedreigd en in het gehele land of in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten. De grauwe gans, de kolgans en de brandgans zijn als zodanig aangewezen.

Voor deze soorten kan bij ministeriële regeling, dan wel provinciale verordening, worden toegestaan dat de grondgebruiker handelt in afwijking van het bepaalde in de artikelen 9 t/m 12 van de Ffw ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en/of schade aan (inheemse) fauna indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat en geen afbreuk gedaan wordt aan de gunstige staat van instandhouding van de soort binnen het werkgebied van de WBE.

De genoemde ganzen zijn provinciaal vrijgestelde soorten die alleen opzettelijk verontrust mogen worden binnen het hele werkgebied van de WBE waarbinnen de schade optreedt. Dit met uitzondering van aangewezen foerageergebieden en vogelrichtlijngebieden voor ganzen in de periode 15 september tot en met 1 april en voor brandganzen indien nog aanwezig tot 15 mei.

Aanvraag ontheffing in het belang van volksgezondheid (en wateren)

Na beoordeling van de aanvraag komen wij tot de conclusie dat de aangevraagde wijze van bestrijding van deze soort niet valt onder de mogelijkheden van de vrijstelling omdat het wettelijke belang op basis waarvan deze ontheffing wordt aangevraagd niet is opgenomen bij belangen waarbinnen de vrijstelling ingezet kan worden.

Aanvraag ontheffing ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen

Na beoordeling van de aanvraag komen wij tot de conclusie dat de aangevraagde wijze van bestrijding en beheer van deze soorten te weten het vangen en gebruik van het geweer zoals onder andere voor zonsopkomst of na zonsondergang niet valt onder de mogelijkheden van de vrijstelling.

Aanvraag ontheffing ter voorkoming van schade aan flora en fauna:

Na beoordeling van de aanvraag komen wij tot de conclusie dat de aangevraagde wijze van schadebestrijding van deze soort niet valt onder de mogelijkheden van de vrijstelling omdat het wettelijke belang op basis waarvan deze ontheffing wordt aangevraagd niet is opgenomen bij belangen waarbinnen de vrijstelling ingezet kan worden.

4.1.8 andere bevredigende oplossingen

Ingevolge het bepaalde in artikel 68, eerste lid, van de Ffw, worden ontheffingen slechts gegeven indien de schade waar zij betrekking op hebben, niet (volledig) kan worden voorkomen of bestreden door andere bevredigende oplossingen. Daarbij gaat het niet om alle theoretisch mogelijke maatregelen, maar ook of alternatieven voor actief faunabeheer in voorliggende gevallen acceptabel zijn. Per belang wordt getoetst of er andere bevredigende oplossingen bestaan. Waar mogelijk worden deze voorgeschreven. Voor overzomerende ganzen is een duidelijk andere aanpak gekozen dan voor de overwinterende ganzen.

*Aanvraag ontheffing in geval van schade aan **gewassen***

Op de website van het Faunafonds (www.faunafonds.nl onder 'maatregelen') worden de preventieve maatregelen vermeld die ingezet kunnen worden bij schadeproblematiek per gewas en diersoort. De mogelijkheden op basis van de provinciale vrijstelling zijn beperkt (opzettelijke verontrusting). Ondanks de inzet van preventieve middelen zoals geadviseerd door het Faunafonds, veroorzaken ganzen nog steeds belangrijke schade aan gewassen. Dit wordt voldoende onderbouwd in het Fbp. Het is bekend dat bij het gebruik van verjagingsmiddelen bij ganzen na korte tijd gewenning optreedt en ondersteunend afschot de werking versterkt. Voor winterganzen staat het bieden van winterrust voorop en is het verjagen met ondersteunend afschot beperkt in tijd, gewas, aantal geweren en te doden dieren. Binnen de aangewezen foerageergebieden en vogelrichtlijngebieden mogen ganzen in principe niet opzettelijk verontrust worden.

Het verlenen van een tegemoetkoming in de schade aan gewassen is aan te merken als een andere bevredigende oplossing. In de ontheffingsvoorschriften is opgenomen dat inzet van preventieve middelen verplicht is alvorens de ontheffing te mogen inzetten.

*Aanvraag ontheffing in voorgeval van schade aan **flora en fauna**.*

Het weren van ganzen uit vaak kleine kwetsbare natuurgebieden is niet aan te merken als een andere bevredigende oplossing, omdat bij verjaging al gauw gewenning optreedt, en daarbij andere daarvoor kwetsbare diersoorten tevens verontrust worden. Indien gezien de schadeomvang binnen het gehele werkgebied van een wildbeheereenheid gebruik gemaakt kan worden van standregulatie kan dit gezien worden als een andere bevredigende oplossing. In het faunabeheerplan is aangegeven dat in een geval op de Veluwe al een ontheffing is verleend en dat in oost Gelderland in een aantal kwetsbare natuurgebieden (kleinschalige voedselarme natte natuur) als potentieel problematisch worden gezien door de beheerder gezien de toenemende aantallen ganzen. Dit is verder niet nader onderbouwd. In een dergelijk geval kan indien niet ingegrepen kan worden op grond van andere belangen alsnog op basis van een plan van aanpak, mits voldoende gemotiveerd daarvoor vooraf goedkeuring worden verleend.

*Aanvraag ontheffing in het belang van de **volksgezondheid**.*

De inrichting van water en oevers van waterplassen bestemd en in gebruik als zwem en recreatiewater kan de aanwezigheid van ganzen niet voorkomen, maar wel de waterkwaliteit gunstig beïnvloeden. Volgens het faunabeheerplan is dat voor watervogels onderzocht en aangetoond op ten minste een viertal zwemplassen. Het aandeel van ganzen daarin is aannemelijk maar vooralsnog niet duidelijk geworden. De oplossing bij watervogelwerende maatregelen dient wel gezocht te worden in aantalsregulatie, gedragsbeïnvloeding en inrichting en beheer van de zwemlocatie en omgeving. In een dergelijk geval kan voor ganzen indien niet ingegrepen kan worden op grond van andere belangen alsnog op basis van een vooraf in te dienen plan van aanpak mits voldoende gemotiveerd daarvoor goedkeuring worden verleend.

- Er is voldaan aan de voorwaarde dat per aangehaald belang geen sprake is van andere bevredigende oplossingen. Voor zover dit deels wel van toepassing is dienen de voorschriften daarop aangepast te worden.

4.2 Relatieve voorwaarden

4.2.1. Faunabeheereenheid

- Er is voldaan aan de voorwaarde, dat de gevraagde ontheffing wordt verleend aan een Faunabeheereenheid.

4.2.2. Faunabeheerplan

Een faunabeheerplan op basis waarvan een ontheffing wordt aangevraagd moet voldoen aan de volgende wettelijk gestelde eisen (artikel 30 Ffw, juncto Besluit Faunabeheer artikel 8-11):

1. Voor zover krachtens artikel 68 een faunabeheerplan worden geëist, behoeven deze de goedkeuring van Gedeputeerde Staten, gehoord het Faunafonds;
2. In het plan wordt de omvang en begrenzing van het gebied waarop het faunabeheerplan betrekking heeft aangegeven;
3. In het plan wordt het duurzaam beheer van diersoorten in dat gebied omschreven;
4. In het plan wordt de aard, omvang en noodzaak van de te verrichten handelingen ten aanzien van die diersoorten omschreven;
5. In het plan wordt omschreven de wijzen waarop en de perioden waarin, onderscheiden naar die diersoorten, die handelingen worden verricht.

Een Fbp die de goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeft, wordt door Gedeputeerde Staten voor een ieder ter inzage gelegd op het provinciehuis.

Het Fbp ganzen op basis waarvan de ontheffing is aangevraagd voldoet aan alle bij of krachtens de wet gestelde eisen en wordt bij onderhavig besluit goedgekeurd.

- Er is voldaan aan de voorwaarde dat de aangevraagde ontheffing wordt verleend op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. Het ontwerpbesluit wordt met het faunabeheerplan ter inzage gelegd.

4.3 Beleidsstoetsing

In de aanvraag is aangegeven, dat de Faunabeheereenheid unaniem gekozen heeft om dicht bij het Ganzenakkoord te blijven, waarbij winterrust wordt geboden. Dit betekent, dat beperkte verjaging met ondersteunend afschot aangevraagd wordt op alle gewassen met schade. Daartegenover hebben de Gelderse terreinbeherende organisaties in wbe verband afgesproken het eerste jaar een flinke extra inspanning te zullen leveren m.b.t. een versnelling van de reductie van de aantallen zomerganzen.

De FBE geeft daarbij aan dat zij na evaluatie wil besluiten om dit voort te zetten, dan wel een verdergaande schadebestrijding (op blijvend grasland) wil kunnen toepassen. In het laatste geval betekent dat minder winterrust voor trekkende ganzen.

Om de duurzame instandhouding te garanderen zal voor de reductie van de zomerganzen een onderdrempel voor de duurzame instandhouding in de voorschriften worden opgenomen, welke uitgaat van de ondergrens bij afschot op basis van de aantallen welke aanwezig waren in 2005 voor grauwe ganzen en voor 2011 voor brandganzen. Deze standreductie kan alleen uitgevoerd worden binnen werkgebieden van wildbeheereenheden waar schadebestrijding onvoldoende effectief is gebleken en aantalsbeperking jaarlijks wordt vastgesteld op basis van een gebiedsdekkende zomertelling.

Schadebestrijding dient beperkt te blijven tot schadepercelen met acute (dreigende) schade of schadehistorie.

Conclusie:

Het aan de aanvraag onderliggende faunabeheerplan blijft voldoende dicht bij het Ganzenakkoord. In de voorschriften worden bepalingen opgenomen inzake de duurzame instandhouding, beperkingen t.b.v. de winterrust en blijven schadebestrijding en standregulatie naast elkaar bestaan.

4.4. Toetsing overige ontheffingen

Afhankelijk van de gewenste handelingen per belang is het noodzakelijk te toetsen of overige ontheffingen zoals genoemd in paragraaf 3.4 nodig zijn.

- *Het verbod om dieren te doden met geweer op gronden die niet voldoen aan de eisen met betreffende afmetingen gesteld in art. 49 Fw (art. 74, lid 1, onder a);*

Voor zover de aanvraag ziet op een ontheffing van de vereiste afmetingen waaraan gronden voor schadebestrijding aan moeten voldoen (afmetingen jachtveld) overwegen wij dat de wetgever deze mogelijkheid in het leven heeft geroepen teneinde schadebestrijding mogelijk te maken op percelen die naar zijn aard feitelijk niet aan deze afmetingen kunnen voldoen.

Dit kan door bijvoorbeeld door kassenbouw, bebouwing anderszins of wegen. Hier is het fysiek onmogelijk om te voldoen aan de afmetingen dienaangaande. In voorkomende gevallen zal in de voorschriften worden opgenomen, dat vooraf Gedeputeerde Staten hierover middels de jaarlijkse werkplannen daarvan in kennis worden gesteld.

- *Het verbod om dieren te vangen of te doden met andere middelen of methoden dan bij AMvB zijn aangewezen. (art 5, lid 3, Bsd) en met schriftelijke toestemming van Gedeputeerde Staten (artikel 10, lid 1, Bsd)*

De Faunabeheereenheid heeft aangevraagd ganzen te vangen met als hulpmiddel een vangconstructie (vangkraal), deze is niet aangewezen als verboden middel voor schadebestrijding en beheer. Zoals onder 4.1.4 is aangegeven heeft de Raad van de Dierenaangelegenheden (RvD richtsnoer-ganzendoden 2012) aangegeven dat het vangen van ganzen in de ruiperiode effectief is omdat in een keer een groot aantal ganzen wordt gevangen en gedood. Het vangen van ganzen is dan relatief eenvoudig en weinig verstorend. Ook de cervicale dislocatie uitgevoerd door deskundigen leidt tot een snelle dood. Zij geeft de voorkeur aan CO₂ als dodingsmiddel.

- *Het verbod voor het gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang (Bsd art. 7, lid 9, onder a)*

Voor watervogels als de wilde eend is het gebruik van het geweer tot een half uur na zonsondergang, en een half uur voor zonsopkomst bij jacht en schadebestrijding en beheer gebruikelijk. Voor ganzen was dit onder de Ffw zowel voor overzomerende als overwinterende ganzen alleen 's morgens gebruikelijk. In het ganzenakkoord was dit tussen de deelnemers zo overeengekomen. De gevraagde mogelijkheid voor het vervoer en voorhanden hebben voorafgaand aan het gebruik is in de voorschriften op te nemen.

Conclusie

Wanneer het fysiek onmogelijk is om bij gebruik van het geweer bij schadebestrijding te voldoen aan de eisen betreffende afmetingen waaraan jachtvelden ingevolge de Ffw moeten voldoen is hiervan te ontheffen om schadebestrijding mogelijk te maken. Dit moet dan vooraf gemeld worden. Door toestemming voor het vangen te verlenen kan gebruik gemaakt worden van de aangevraagde vangconstructie (vangkraal). Wel zal in de voorschriften worden bepaald, dat het vangen van ganzen afhankelijk wordt gesteld van een vooraf goed te keuren plan van aanpak. Het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang maakt het mogelijk de schadebestrijding aan te vangen als de ganzen op de schadepercelen arriveren, dan wel totdat zijn vertrekken naar de slaapplekken elders.

5. ADVIEZEN/ZIENSWIJZEN

Naast het Faunafonds (zie hiervoor) hebben ook andere belanghebbenden een mogelijkheid om een voorafgaande zienswijze over een besluit op een ontheffing aanvraag te geven.

Onderhavig ontwerpbesluit zal zes weken ter inzage liggen gedurende welke periode een ieder zienswijzen naar voren kan brengen. Deze zienswijzen zullen betrokken worden bij het opstellen van het definitieve besluit.

6. VOORSCHRIFTEN

Bij gebruik van een ontheffing zijn de gemachtigden gebonden aan voorschriften.

Deze voorschriften zijn geclusterd per sectie in een algemeen deel, een deel voor zomerganzen en een deel voor winterganzen.

Algemeen

A ontheffing gebruik en begrippen

In deze sectie zijn de basisvoorschriften opgenomen die voor iedere ontheffing gelden, zoals inachtneming van de context en de begrippenlijst.

B Machtiging en gebruik machtiging

Hier wordt het afgeven van machtigingen zowel aan rechtspersonen als aan natuurlijke personen en gebruiken van machtigingen geregeld.

C Identificatie

In deze sectie worden de verplichtingen met betrekking tot identificatie opgesomd. Deze voorschriften zijn opgenomen om met zekerheid te kunnen vaststellen of iemand bepaalde rechten heeft, zoals gebruik van de ontheffing, in bezit een geldige jachtakte of toestemming van de grondgebruiker.

D Registratie

Hier is vastgelegd welke gegevens verplicht geregistreerd dienen te worden door Faunabeheereenheid, tussenpersonen en/of eindgebruikers en op welke wijze dit dient te geschieden.

E Gebiedsplannen en Werkplannen

In deze sectie is vastgelegd dat standregulatie gebeurt op door de provincie goedgekeurde gebiedsplannen en dat de Fbe de provincie jaarlijks voorafgaand aan de afschotperiode informeert over het voorgestane ontheffing gebruik ten behoeve van deze standregulatie en op basis van door deze gehouden tellingen.

F Plan van aanpak

Hier is vastgelegd, dat een plan van aanpak voor inzet van middelen om redenen van schade aan flora en fauna, dan wel om redenen van volksgezondheid c.q. schade aan wateren en/of het vangen en doden van ganzen afhankelijk wordt gesteld van een vooraf door de provincie goed te keuren plan van aanpak.

G Overig

Hierin is medewerking aan onderzoek naar ziekten vastgelegd en de rapportage verplichtingen inzake het ontheffing gebruik.

Voorts wordt specifiek voor zomerganzen en winterganzen aangegeven

H Perioden

Hierin staan alle voorschriften waarin een temporele component is opgenomen.

I Gebied

In deze sectie is aangegeven de geografische reikwijdte voor standregulatie (alleen zomerganzen) en schadebestrijding (zomer en winterganzen) en foerageergebieden (winterganzen).

J Doelstanden

Hierin is voor zomerganzen aangegeven welke doelstanden worden nagestreefd. Voor winterganzen is geen standregulatie toegestaan.

K /J Middelen

In deze sectie wordt gedefinieerd welke middelen op basis van de ontheffing ingezet mogen worden.

De voorschriften behorende bij de ontheffingen verleend bij dit besluit, zijn opgenomen in de bijlage.

7. TOESTEMMINGEN

De toegestane **middelen** om dieren te doden, na verkrijgen van ontheffing van artikel 68 Ffw, zijn opgenomen in Bbsd art. 5 lid 1. De in artikel 5 genoemde middelen worden, slechts gebruikt indien daartoe door Gedeputeerde Staten schriftelijk toestemming is verleend.

Voor zover ontheffing verleend zal worden voor de te gebruiken middelen zoals aangegeven in het aan de aanvraag ten grondslag liggende, Faunabeheerplan zal Gedeputeerde Staten tevens toestemming verlenen voor gebruik van:

- het vangen en doden van dieren; art. 10, lid 1, voor art. 5 genoemde te weten: een vangconstructie (vangkraal) en CO₂ en of cervicale dislocatie.

op grond van een vooraf daarvoor op te stellen en door haar goed te keuren plan van aanpak en voor zover daar geen wettelijke belemmeringen tegen zijn.

8. GOEDKEURING

Voor zover krachtens de artikelen 76 of 68 Ffw faunabeheerplannen worden geëist, behoeven deze de goedkeuring van Gedeputeerde Staten, gehoord het Faunafonds. Om voor goedkeuring in aanmerking te kunnen komen zijn in artikel 30 Ffw regels gesteld waaraan faunabeheerplannen dienen te voldoen. Uiteindelijk hebben faunabeheerplannen ten doel om het beheer en bestrijden van schade zodanig te laten plaatsvinden dat de duurzame instandhouding van de betreffende populaties tegen de achtergrond van een natuurlijke omvang van die populaties op lange termijn voldoende verzekerd zijn. Met het oog hierop hebben wij onderliggend faunabeheerplan beoordeeld en kunnen wij daaraan onze goedkeuring verlenen. Het faunabeheerplan Ganzen voldoet aan de daaraan in wet- en regelgeving gestelde eisen en vormt de vereiste basis voor ingrepen en ontheffing verlening op grond van de artikelen 76 of 68 Ffw.

9. BESLUIT

Gelet op het voorgaande en in aanmerking genomen de artikelen 30 en 68 eerste lid, van de Ffw, hebben wij het volgende besloten;

Wij geven onze goedkeuring aan het, aan de aanvraag ten grondslag liggende, Faunabeheerplan 'Faunabeheerplan ganzen 2014-2019, zoals ons is aangeboden bij brief van 28 april 2014 met kenmerk GLD/2014-04-24/GV en nadere aanvulling van 26 mei van Faunabeheereenheid Gelderland met ons kenmerk 2014-006997.

Gehoord het Faunafonds

Op basis van dit goedgekeurde faunabeheerplan **verlenen** wij, op grond van de aanvraag van Faunabeheereenheid Gelderland 28 april 2014 (kenmerk GLD/2014-04-24/GV) en nadere aanvulling van 26 mei met ons zaaknummer 2014-006997.

I. ONTHEFFING aan Stichting Faunabeheereenheid Gelderland

In het belang van artikel 68, lid 1 a, in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;

In het belang van artikel 68, lid 1 c, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen en wateren;

In het belang van artikel 68, lid 1 d, ter voorkoming van schade aan flora en fauna;

- het verbod grauwe gans, brandgans en kolgans te vangen, te **doden**, te **verwonden**, te **bemachtigen** of met het oog daarop te sporen (art. 9 Ffw);
- het verbod grauwe gans, brandgans en kolgans **opzettelijk te verontrusten** (art. 10 Ffw);
- het verbod **voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen** van grauwe gans, brandgans en kolgans te **beschadigen** of te **vernietigen**, **weg te nemen**, **uit te halen** of te **verstoren** (art. 11 Ffw);

- het verbod om dieren te doden met geweer op gronden die niet voldoen aan de eisen betreffende **afmetingen** gesteld in art 49 Ffw (art 74 lid 1 onder a);
- het verbod middelen te gebruiken voor het vangen en doden van grauwe gans in strijd met het bepaalde in art. 72 lid 5 Ffw en het Bbsd (art.5) voor zover het betreft vangconstructies(vangkraal) en cervicale dislocatie of CO₂;
- het verbod tot gebruik van het **geweer zijnde een halfuur voor zonsopkomst en een half uur na zonsondergang** alsmede daaraan voorafgaand, dan wel daaropvolgend vervoer van het geweer in het veld.

Op basis van dit goedgekeurde faunabeheerplan verlenen wij, op grond van de aanvraag van Faunabeheereenheid Gelderland d.d. 28 april 2014 (kenmerk GLD/2014-04-24/GV) zoals aangevuld op 6 mei met ons zaaknummer 2014-006997

II. TOESTEMMING voor de middelen genoemd in Bbsd art. 5, lid 1:

- het vangen en doden van dieren met een vangconstructie.

De vorengenoemde ontheffingen zijn geldig voor een periode van vijf jaar, die ingaat op 1 november 2014.

III. Onder gelijktijdige intrekking van de volgende vigerende besluiten:

- Besluiten (overzomerende ganzen) zaaknummers: 2010-005945, 2010-005946 en 2010-005947.

Aan de ontheffing verbinden wij de voorschriften en beperkingen vermeld in de bijlagen bij deze beschikking.

Arnhem, 10 juni 2014

Mogelijkheid van inzien

Het ontwerpbesluit en de bijbehorende stukken liggen van 17 juni 2014 tot 29 juli 2014 ter inzage bij het provinciehuis te Arnhem tijdens de gebruikelijke openingsuren.

Zienswijzen

Gedurende de periode van terinzagelegging kunnen belanghebbenden schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij wijzen er op, dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend, als er een zienswijze is ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbend bij het uiteindelijke besluit is.

Voor intern gebruik:
Documentnummer(s) inzagestukken: